

AHISKA TÜRKLERİ VE FERGANA OLAYLARI

Elif YİĞİT*

Öncelikli olarak Ahıska Türkleri: Günümüzde Gürcistan topraklarında yer alan Ahıska bölgesinde yaşayan Türk asıllı Müslüman kesime verilen addır. Bu bölgede 220 köy bulunmaktaydı. Bu bölge Osmanlı İmparatorluğu'nun denetiminde iken 1928 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra savaş tazminatı olarak Rus Çarlığına bırakılmıştır. Osmanlı'nın etkisinin bitmesinin ardından burada yaşayan Ahıska Türklerinin yarısı sınırları geçerek Türkiye'ye gelmiş diğer yarısı ise yaşadığı yeri bırakamayıp orada kalmayı tercih etmiştir. Bu durum II. Dünya Savaşı'na kadar süregelmiş, hatta Ahıska Türkleri bu savaşta cephelerde görev yapmışlardır. 15 Kasım 1944 tarihinde Sovyet Lideri Josef Stalin'in kafasında oluşan bir planla Türklerin tehdit oluşturduğunu bahane ederek Türkleri Karadeniz'den temizleme düşüncesini hayata geçirmiş; Trenlere bindirilen ve günlerce yolculuk eden Ahıskalı Türkler Sovyet topraklarında dört bir tarafa dağıtılmıştır. Çoğu bu süreçte hayatını kaybetmiştir. Savaşa giden diğer Ahıskalılar ise döner dönmez bu grupların içerisine alındı. Bu durum Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla açıklanan, arşiv belgelerinde yer almaktadır.

Bu zorunlu göç Rusya'nın genel olarak izlediği asimilasyon stratejisini bırakmadığını görmektedir. Bu durum da Rus yönetimi hem Ahıska Türklerini bulunduğu yerden koparmış, hemde etnik kökenlerinin değişmesi için bulunduğu konumda inançlarına, kültürlerine, yaşam haklarına müdahale etmiştir. Ahıska Türkleri kültürel yapıları ve konuştukları aksan itibarıyla bugün Kars, Ardahan ve Batum civarında yaşayan Türklerle benzerlik gösteriyor. Ayrıca, çoğunlukla Sünni Müslüman olsalar da Gürcü kaynakları onların sonradan Müslümanlaştırılan Gürcüler olduklarını yazıyor. Hatta bu sebepten "Mesket Türkleri" olarak adlandırılıyorlar; ancak Ahıska Türkleri bundan hoşlanmaz ve hiçbir zaman bu tabiri kullanmazlar. Bu göçler sonucu çok zor zamanlar geçirmiş olan Ahıska Türkleri her ne kadar asimile edilmek istense de kendilerini kaybetmeyip Türk olduklarının bilinciyle ait oldukları yere dönmek istemişlerdir. Fakat o bölgede bulunan Gürcistan Devleti bunun ancak Gürcü olduklarını kabul edip Hristiyanlığa dönmeleri şartını önlerine koymuştur. Türkiye ise bu duruma kayıtsız kalmayıp 1992' de Turgut Özal döneminde "Ahıska Türklerinin Geri Dönüşleri ve İskânı" ile ilgili bir kanun çıkartılmıştır. Bu kanunla beraber 1993'de 300 aile Iğdır'a yerleştirilmeye çalışılsa da plan işletilememiş ve sadece 150 aile yerleştirilebilmiştir. Sonrasında gelen Ahıskalılar kendi istekleriyle Türkiye'ye göç etmişlerdir.

Fergana olayı ise eski Türk topraklarını, kurbanlar vererek terk etmek zorunda kalan Ahıska Türklerinin yaşadığı diğer bir kahredici durumudur. Dünya basınında geniş yankılar uyandırmış bir Alman dergisinde "Her yer yanıyor!" başlığı kullanılmıştır. 4 Haziran 1989 tarihinde Özbekistan'daki grupların kışkırtılmasıyla yapılan ve adeta soykırım niteliği taşıyan bir katliamdır. Üç yüz bine yakın Ahıska Türkünün evleri, hatta köyler yakılıp yıkılmış, iş yerleri ve otomobilleri zarar görmüştür. En korkuncu olan ise canların telef olması, masum çocukların vahşice öldürülmesi hatta ırza tecavüz edilmesidir. Bu elim olay Fergana olayları olarak tarihe geçmiştir.

*Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler İkinci Sınıf Öğrencisi

